

je toga vremena soba opremljena pećima. Ljeti se stanuje u prigratku uz dnevni boravak (»Lucht«) a zimi u dnevnom boravku (do sredine 18. stoljeća). Nakon toga napušta se zajedničko stanovanje u dnevnom boravku. Seljak s obitelji stanuje u velikoj sobi i zimi i ljeti. Za spavanje postoje posebne komore, tzv. kmetske komore, za muške i ženske, i spavaonica za djecu (do sredine 19. stoljeća).

Sada se seljakova obitelj dijeli, pa se stanuje odijeljeno u malim komorama. Postoji seljakova soba, roditeljska soba, soba za družinu, te »dobra« soba — prema gradskim uzorima, za zajednički boravak ukućana.

Time završava tradicionalna dioba prostorija seljačke kuće s trijemom. Usput teče i nekoliko popratnih razvojnih pojava, kao nastanak kuhinje, izmjena smještaja staje i drugo.

Djelo obuhvaća i analize konstrukcije, koje su vrlo komplicirane jer se radi o objektima s razmjerno velikim rasponima krovova. Te konstrukcije oblikuju objekte s ugradnjom stambenih dijelova.

Ovo je djelo rezultat dinamičnog promatranja historijskih i socijalno-ekonomskih prilika kako se očituju i odrazuju u narodnom graditeljstvu kroz stoljeća u Mecklenburgu u originalnim i osebujnim seljačkim zgradama s trijemovima. Autor dr Karl Baumgarten svojim velikim stručnim znanjem, iskustvom i trudom obogatio je literaturu o narodnom graditeljstvu jednim značajnim djelom.

Aleksandar Freudenreich

ALEKSANDAR DEROKO, NARODNO NEIMARSTVO, I—II. Spomenik CXVIII, Odeljenje društvenih nauka NS 20, Srpska akademija nauka, Beograd 1968, 276 str. (od toga 214 tabla) i 284 str. (od toga 224 table).

U prvoj je knjizi prikazana stara seoska kuća a u drugoj knjizi stara varoška kuća. Osvrćemo se na prvu knjigu.

Veliki broj veoma lijepih, dobrih i instruktivnih crteža i fotografija, okupljen na jednom mjestu, čini zoran prikaz oblika nastambi i nekih detalja kuća, te pojedinih primjeraka namještaja seljačkog doma od najjednostavnijih oblika do veoma složenih izvedbi. Iako među seoskim nastambama nema primjeraka starijih od 200 godina, može se ipak pretpostaviti da su do danas sačuvani primjerci tradicijske arhitekture veoma stari jer su ti oblici zbog konzervativnosti seoskog stanovništva sporo evoluirali, kako to u ovom djelu konstatira Deroko. Pišući o tome, autor navodi i historijske vijesti, kako o kući kod Slavena u doba seobe, tako i posebno o kući Srba, od Prokofija pa sve do XIV st. Među ostalim raspravlja o starim nazivima za selo i kućište, odnosno samu nastambu. Dalje konstatira da je za karakteristike seljačke kuće od velike važnosti način života, materijal koji stoji seljaku na raspolaganju za gradnju, kao i klimatske prilike te tradicija i utjecaj susjeda. Želja je autorova bila da iscrpno prikaže oblike seoskih nastambi u Srbiji i materijal od kojega su građene, a u grubim crtama i način izvođenja gradnje, dok je kućama u ostalim krajevima naše zemlje u skladu s programom pisca pridano mnogo manje pažnje. Veoma je kratak i osvrt na seoske kuće u susjednim zemljama, koji je ograničen samo na konstatacije o rasprostranjenosti nekih jednakih oblika stanovanja i izvan

naše zemlje. Posebna poglavlja posvetio je Aleksandar Deroko u ovom djelu nekim izuzetnim oblicima građenim na tradicijski način, kao crkvama brvnarama, drvenim džamijama i kulama. Na kraju prikaza treba još jednom istaći lijepe i vrijedne mnogobrojne likovne priloge.

Vlasta Domaćinović

IVO VINSKI, KLASNA PODJELA STANOVNIŠTVA I NACIONALNOG DOHOTKA JUGOSLAVIJE U 1938. GODINI, Ekonomski institut, Zagreb 1970, 192 str.

Kad ovu knjigu prikazujemo etnolozima, onda se priklanjamo koncepciji o etnologiji (odnosno kulturnoj antropologiji ili socijalnoj antropologiji) kao znanosti koja se u težnji za sintezom spoznaja o ljudskom razvitku oslanja na istraživanja svih tipova društava, i arhaičnih i suvremenih, industrijaliziranih. Ovdje je riječ o seljačkom društvu, i mada je ekonomskog karaktera, studija ukazuje na seljačku kulturu predratne Jugoslavije. Kvantifikacijom određenih kategorija pružen nam je svojevrstan činjenični materijal (o populacijskim skupinama, načinu proizvodnje, veličini i broju seljačkih gospodarstava, o izvorima i visini dohotka na pojedinoj vrsti gospodarstva itd.) koji u kombinaciji s postojećim etnološkim znanjem omogućuje jednu novu integraciju spoznaja. A kad kažemo integracija, onda mislimo na podlogu koju takav činjenični materijal daje etnološkim istraživanjima i materijalne i duhovne kulture. On nam omogućava da smjestimo u posve konkretne okvire sve naše spoznaje o kulturi. On nam dopušta, pošto smo, npr. zabilježili i opisali, odnosno analizirali, neki kulturni fenomen — da taj isti fenomen smjestimo u vrijeme i prostor, u podatke o životu ljudi koji su imali takvu vrstu kulture.

Uzimajući u obzir fenomen kulturnog kontinuiteta, činjenice o 1938. mogu nas zanimati i sa stajališta njihove veze s dotada dominirajućom seljačkom kulturom i sa stajališta transformacija u suvremenoj kulturi. Prošla činjenica time što je prošla nije izgubila važnost u spoznajnom procesu. Poznajemo li staru strukturu, mi već imamo neke elemente za objašnjenje nove; treba još, dakako, znati što i kako se mijenjalo.

Autor se već duže vrijeme bavi izučavanjem nacionalnog bogatstva, objavio je više radova o toj temi. Ova je knjiga, dakle, rezultat vlastitih autorovih istraživanja, konzultiranja literature u velikom rasponu od etnoloških i socioloških djela do specifično ekonomskih, uključivši i raspoloživu statističku dokumentaciju, te bogatog autorova poznavanja vrlo specifičnih oblika društvene organizacije u vremenu o kojem je riječ.

Knjiga sadrži uvod, devet poglavlja osnovnoga teksta te tabele i prikaz metoda i izvora.

U prvom poglavlju — Opće postavke o klasama — autor ispituje pojam klase, kritički se osvrće na subjektivistički pristup građanske sociologije koncepcijama o klasi; prihvaća marksističku interpretaciju klasa i definira klase kao velike grupe ljudi koje se međusobno razlikuju po svom mjestu u društvenom sistemu proizvodnje, tj. po svom odnosu prema sredstvima za proizvodnju, po svojoj ulozi u društvenoj organizaciji rada i po sudjelovanju u raspodjeli nacionalnog dohotka.